

Světová ekonomika a její hlavní aktéři

Videa na youtube:
Ilona Švihlíková official

Vývoj světové ekonomiky

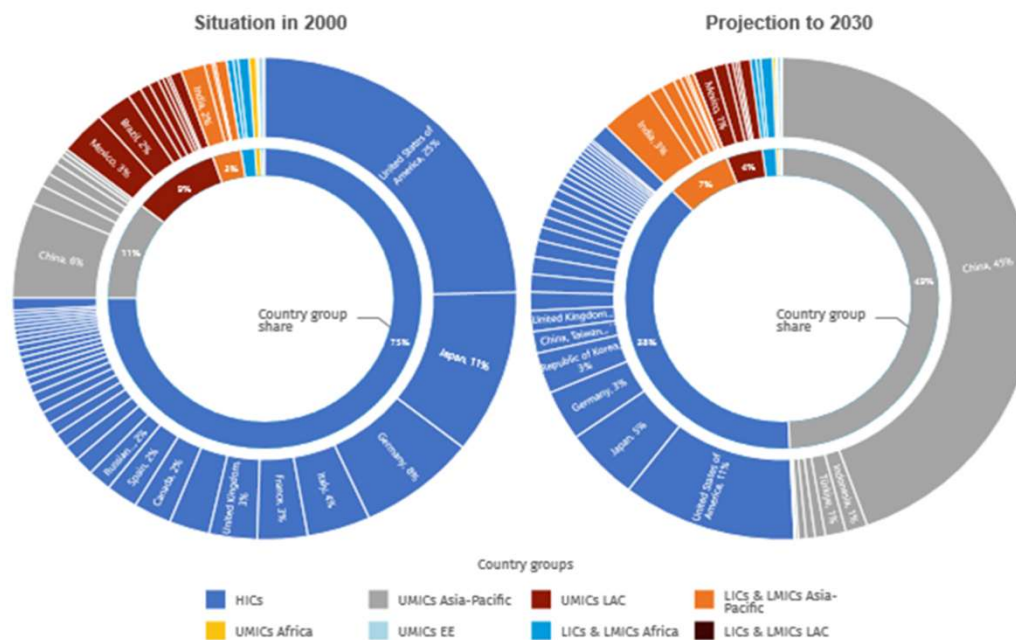
- Různé možnosti datace, větší propojenost se objevuje s kapitalismem
- Někdy vznik datován od cca 1875 – USA se stávají největší světovou ekonomikou
- Řada krizí, války, oslabení vazeb
- Po II. světové válce nástup organizací nadnárodního typu (OSN, MMF, SB)
- Duální systém – kapitalistická soustava a soustava centrálního plánu
- Klíčovým milníkem se stávají 70. léta – éra globalizace

Globalizace a její vznik

- Kořeny vzniku: souběh objektivních a subjektivních podmínek
- Od 70. let minulého století
- Neoliberalismus + pracovně-úsporné technologie
- Nový silný aktér: nadnárodní korporace + posílené nadnárodní instituce
- Oslabení národního státu
- Přesun výrobních kapacit
- Rozpor mezi světem reálné ekonomiky a mezi finančním světem

Odbočka k dnešku – výrobní kapacity

FIGURE 4. A CHANGING STRUCTURE OF GLOBAL INDUSTRIAL PRODUCTION

Vysoká komplexita, množství aktérů ve světové ekonomice

- Národní státy – zažívají obrovskou renesanci
- Uskupení zemí (viz integrace jako reakce na globalizaci, dnes reakce na obavy ze sankcí). EU, ASEAN, BRICS
- Nadnárodní instituce. MMF, SB patří stále mezi ty nejmocnější. Ale i OECD. Vliv neoliberální ideologie
- Nadnárodní korporace, včetně finančních (banky, fondy)
- „neziskové“ organizace a další aktéři, včetně např. velmi bohatých jednotlivců

System světové ekonomiky

- Má svou hierarchii, která se ale v čase mění
- Zásadní změny vyvolávají vlnobití, krize přinášejí změny v hospodářské politice a následně i v důležitosti a hierarchii jednotlivých aktérů
- Orientovat se v tomto komplexním systému je velmi obtížné
- Ještě obtížnější je pak správná reakce.
- V rámci světové ekonomiky velkou roli hrají také ideologie, resp. přístup k ekonomické problematice

Příklady

- USA při svém vzniku: počátky průmyslové politiky, A. Hamilton
- USA po II. světové válce: důraz na volný obchod, etapa sociální politiky, následně počátky neoliberalismu (R. Reagan)
- Současnost USA: neomerkantilismus D. Trumpa a snaha zachovat dominanci USA v systému pomocí vydírání, sankcí, restrikcí, ale i války (Irán)
- USA jsou stále ekonomikou, která nejvíce ovlivňuje (a destabilizuje) systém světové ekonomiky.

Ilustrace dynamiky Po roce 2008 (po Velké recesi) přichází klíčové změny

- První etapa
- Geopolitické projekty
 - TTIP a TPP (americká snaha oddělit EU od Ruska a izolovat Čínu), Trump odmítl
 - Čínská hedvábná stezka: jeden pás, jedna stezka (2013)
 - Ruský návrh: zóna od Lisabonu po Vladivostok, odmítnuto Německem, následně vznik Euroasijské ekonomické unie
- Pozice EU je pasivní

Vývoj po roce 2008

- Druhá etapa
 - Oživení neomerkantilismu v USA
 - Růst nechuti vůči globalizaci (oslabuje dominance západu, posílila Čína a další asijské země)
 - Snaha pomocí obchodních a technologických válek zastavit Čínu
 - Soupeření, snaha obnovit dominanci USA

Další vývoj...

- Třetí etapa: lekce z pandemie
 - Zranitelnost, závislost na vzdálených trzích
 - Malá strategická autonomie (zejména EU)
 - Technologické zaostávání
 - Témata: reshoring, de-coupling, de-risking, regionalizace, strategie 1+1, lokální výroba (3d tisk)
 - Nárůst nespokojenosti s fungováním globalizace ve vyspělých zemích (viz daň z uhlíku, viz dotační programy (IRA))

Aktuální vývoj

- 4. etapa
 - GEOPOLITICKÉ ÚVAHY JAKO PRVOTNÍ EKONOMICKÝ SIGNÁL
 - VYUŽÍVÁNÍ Sankcí (ALE: BUMERANGOVÝ EFEKT, VIZ BRICS, VIZ NÁRŮST VYUŽÍVÁNÍ YUANU)
 - V TAKOVÉM SVĚTĚ NENÍ MOŽNÉ POKRAČOVÁNÍ GLOBALIZACE (DEGLOBALIZACE, REGIONALIZACE)
 - VYTVÁŘENÍ BLOKŮ SE SAMOSTATNÝMI EKONOMICKÝMI, FINANČNÍMI A DALŠÍMI INSTITUCEMI, a vlastní hierarchií
- **NENÍ JEDEN HEGEMON, ALE STABILNÍ MULTIPOLÁRNÍ SYSTÉM SE TEPRVE TVOŘÍ – INTERREGNUM**

Možnosti budoucího vývoje:

- 1) AKCEPTACE MULTIPOLÁRNÍHO SVĚTA A POKRAČOVÁNÍ GLOBALIZACE S POZMĚNĚNÝMI STANDARDY (KLIMA, PRACOVNÍ STANDARDY) = MALÁ PRAVDĚPODOBNOST
- 2) REGIONALIZACE, SNAHA O POSÍLENÍ DOMÁCÍ PRŮMYSLové BÁZE A MODERNIZACI, NÁROVNÁNÍ NEROVNOSTÍ MEZI DOMÁCÍM A NADNÁRODNÍM, V MÉNĚ KONFLIKTNÍM PROSTŘEDÍ = STŘEDNĚ VELKÁ PRAVDĚPODOBNOST
- 3) VYTVOŘENÍ BLOKOVÉHO USPOŘÁDÁNÍ, NEPŘÁTELSKÉ A KONFLIKTNÍ VZTAHY MEZI BLOKY, KONFLIKTY, PROXY VÁLKY, ODLIŠNÉ FINANČNÍ A EKONOMICKÉ SYSTÉMY A PRIORITY, TECHNOLOGICKÉ A OBCHODNÍ VÁLKY. ROZDĚLENÍ SEVER X JIH (geopoliticky, ne geograficky). Velká pravděpodobnost kvůli nízké kvalitě elitě ve vyspělých zemích.

USA: role v systému

- Oslabující dominantní země, v současnosti destruktor systému
- Viz politika D. Trumpa – MAGA, návrat průmyslové výroby do USA...
- Řada značných problémů: nevyvážená ekonomická struktura, slabý průmysl (10 % na zaměstnanosti i HDP), přebujelé finančnictví s vysokými výnosy, bublina na trhu AI, oslabující inovační síla, vnitřní polarizace (sociální i kulturní)...

Klíčové pilíře moci

- Americký dolar a přístup k dolarovému trhu, finanční infrastruktura zejména SWIFT
- Vojenská moc / bezpečnostní záruky (EU, Japonsko, Jižní Korea...)
- Soft power a atraktivita (klesající, ale stále funkční, viz identifikace se „Západem“)
- **Velikost amerického trhu – odbytiště!!!**

Chart 2

The euro remained the second most important currency in the international monetary system

Snapshot of the international monetary system

(percentages)

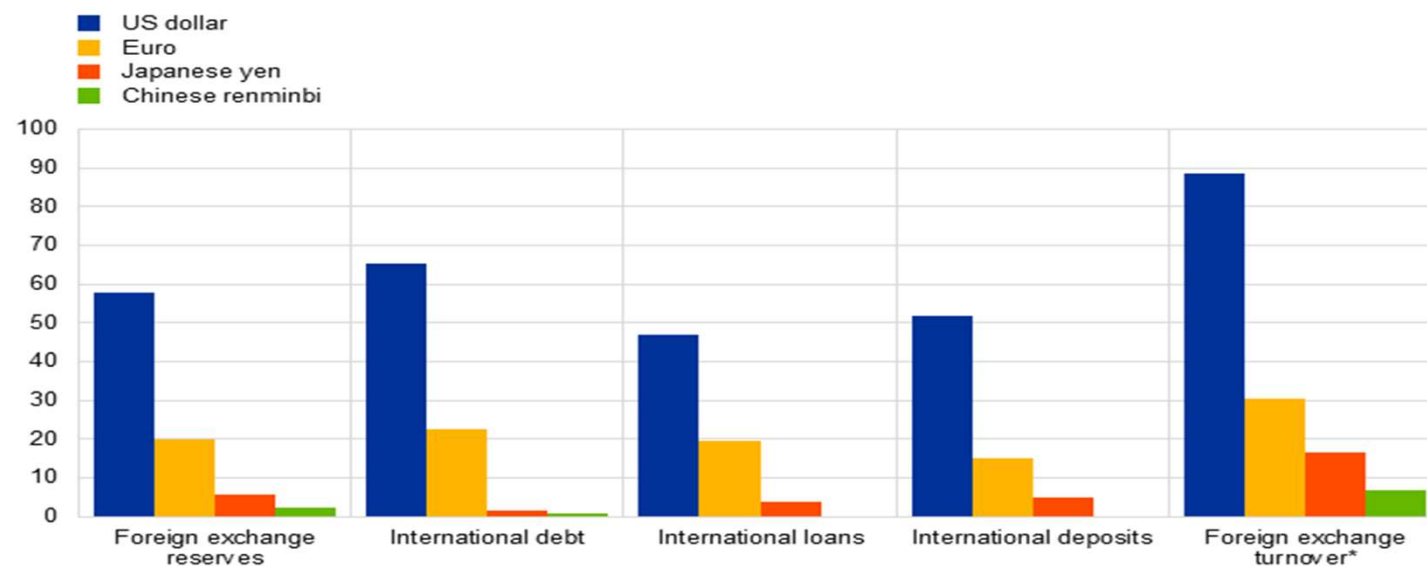

Chart 4

Stable euro share in global foreign exchange reserves and declining US dollar share to the benefit of non-traditional reserve currencies

a) Share of the euro and US dollar in global foreign exchange reserves

(percentages; at constant Q4 2024 exchange rates)

b) Share of other currencies in global foreign exchange reserves

(percentages; at constant Q4 2024 exchange rates)

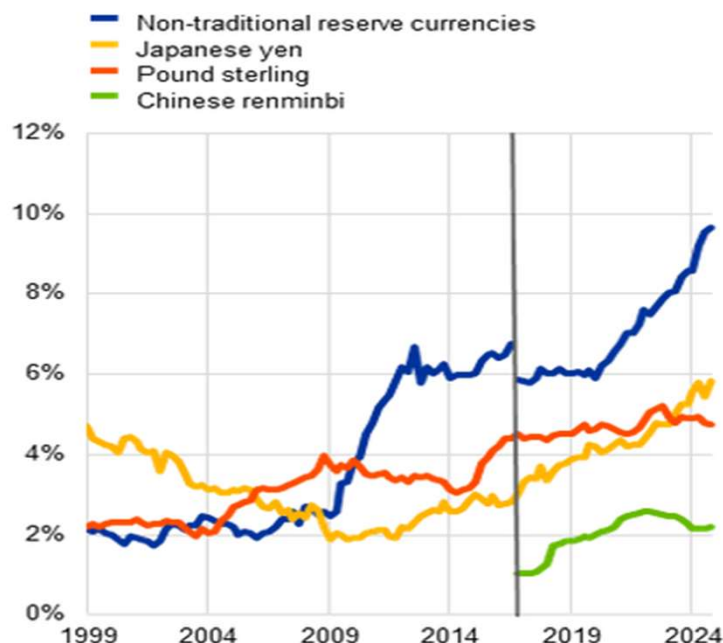
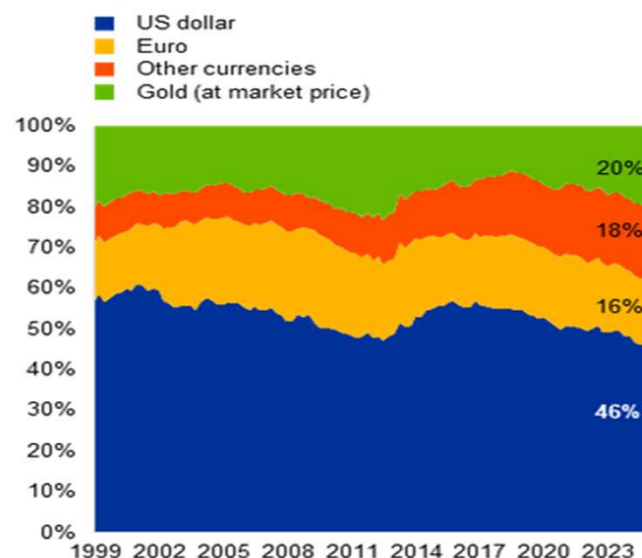

Chart 7

Higher share of gold in global foreign reserves driven by both record-high purchases and rising prices

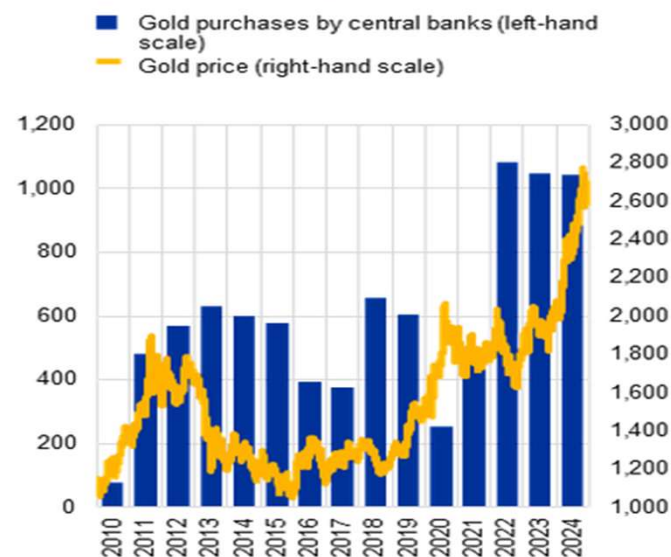
a) Composition of global official reserves

(percentages, at current market prices)

b) Central bank gold purchases and price of gold

(tonnes; US dollars per troy ounce)

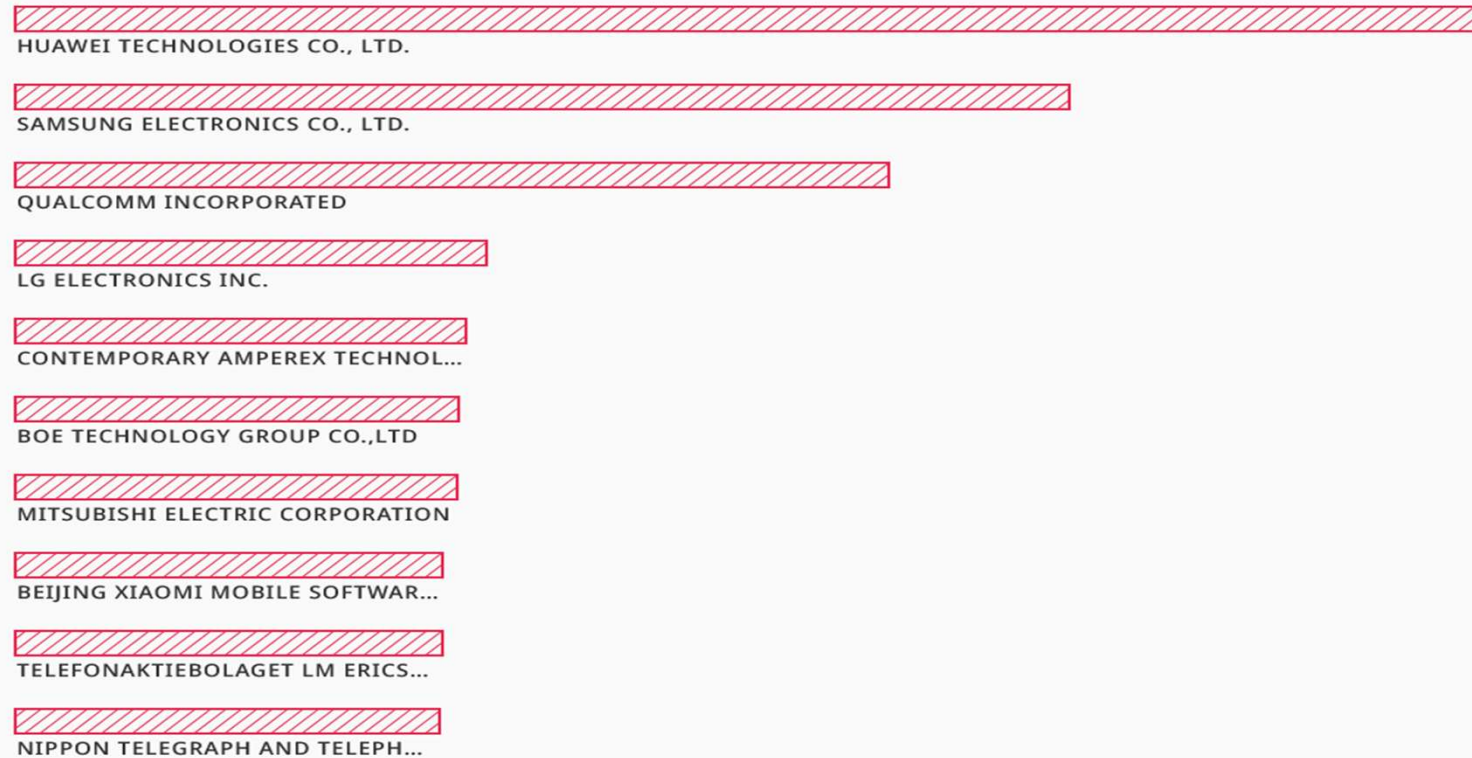

Čína

- Reformy 1978/79, Teng Siao Pching.
- Systém státního kapitalismu
- Odmítnutí neoliberalní cesty reform, gradualismus, vlastní postup, low profile
- Vytváření velkých projektů Made in China 2025, Hedvábná stezka (2013)
- Rostoucí vliv ve světové ekonomice (yuan – součást SDR, 2016), BRICS, rozvíjení finančních systémů
- Sázka na reálnou ekonomiku a technologie

Which firms lead PCT international patent filings?

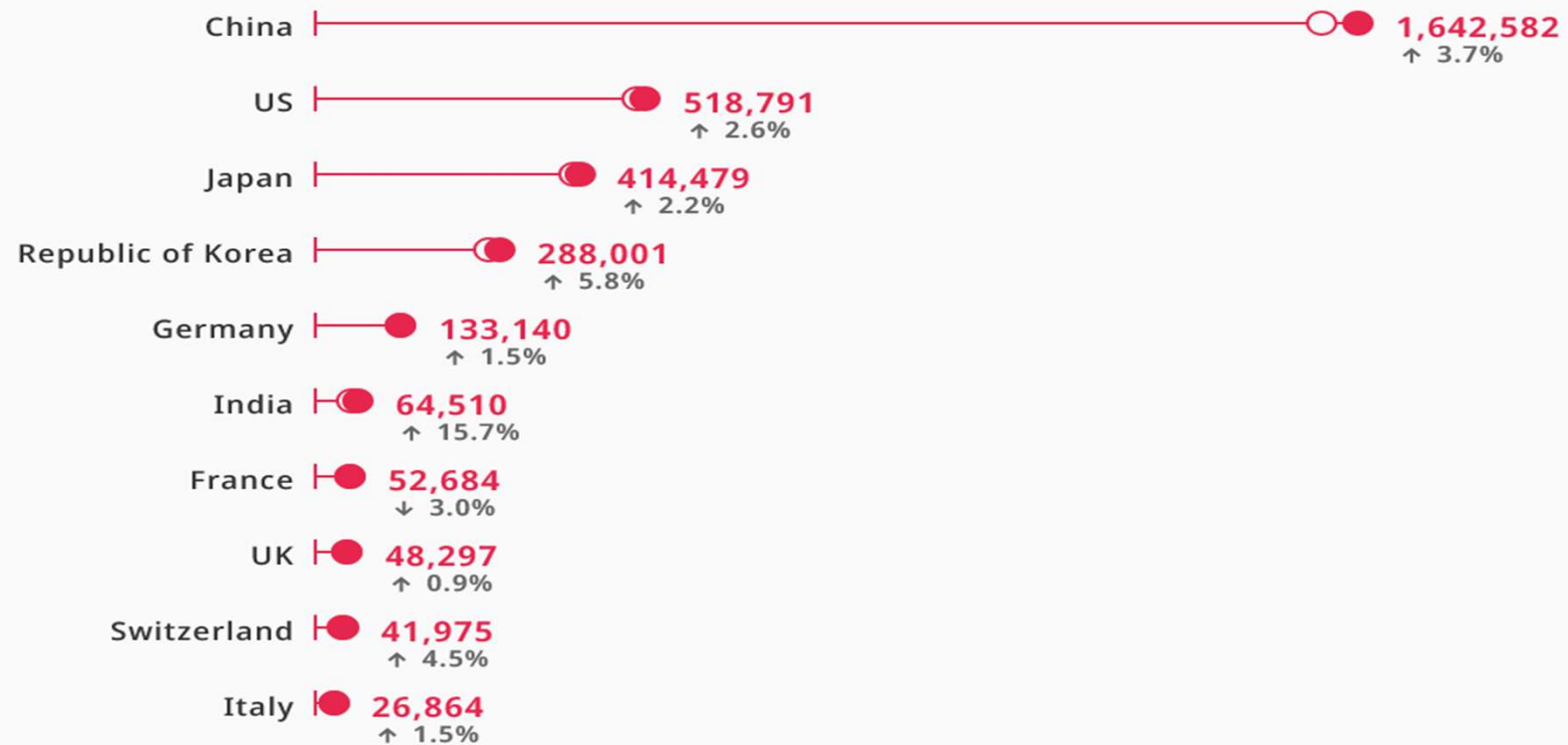
Sort by: **FIRM** COUNTRY

China's Huawei Technologies remained the top filer of PCT international applications in 2024. It was followed by Samsung Electronics from the Republic of Korea, Qualcomm from the US, LG Electronics from the Republic of Korea, and Contemporary Amperex Technology of China. Among the top 10 users, eight were located in Asia.

Applicants from which countries filed the most patent applications?

□ 2022 ■ 2023

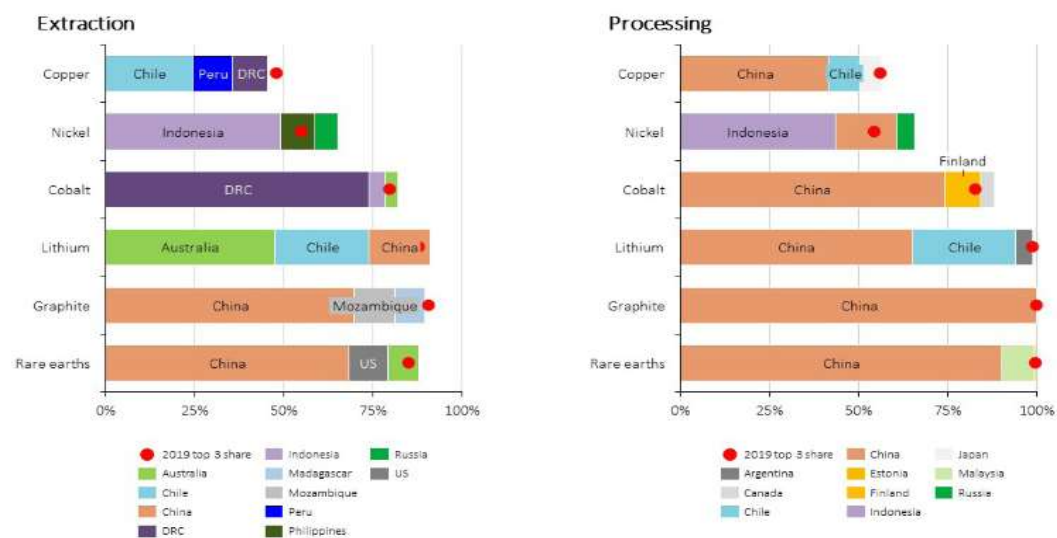
Applicants based in nine of the top 10 origins filed more patent applications in 2023 than in 2022. India-based applicants saw a remarkable 15.7% increase in patent applications filed worldwide, marking their fifth consecutive year of double-digit growth, primarily driven by resident filings in India.

Nejen vzácné zeminy...

FIGURE 2

Concentration of the extraction and processing of critical resources

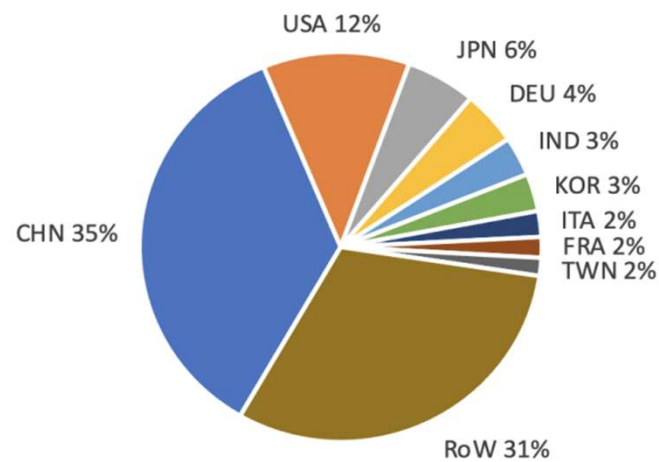
Share of top-three producing countries in total production of selected resources and minerals, 2022

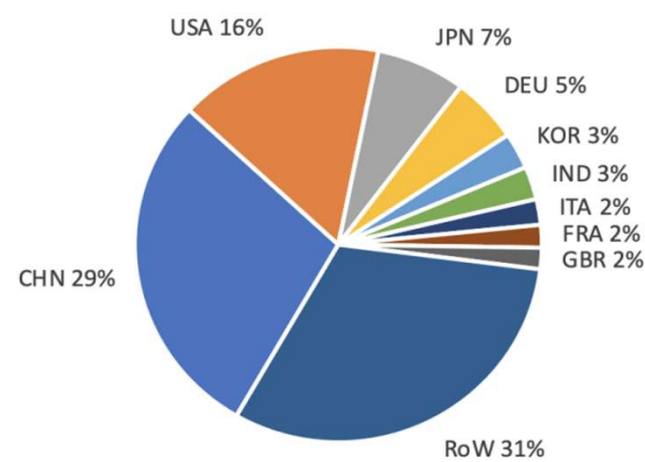
Source: IEA. Based on S&P Global, USGS, Mineral Commodity Summaries and Wood Mackenzie, 2024.

World's biggest manufacturing economies

Gross production (% world)

Value added (% world)

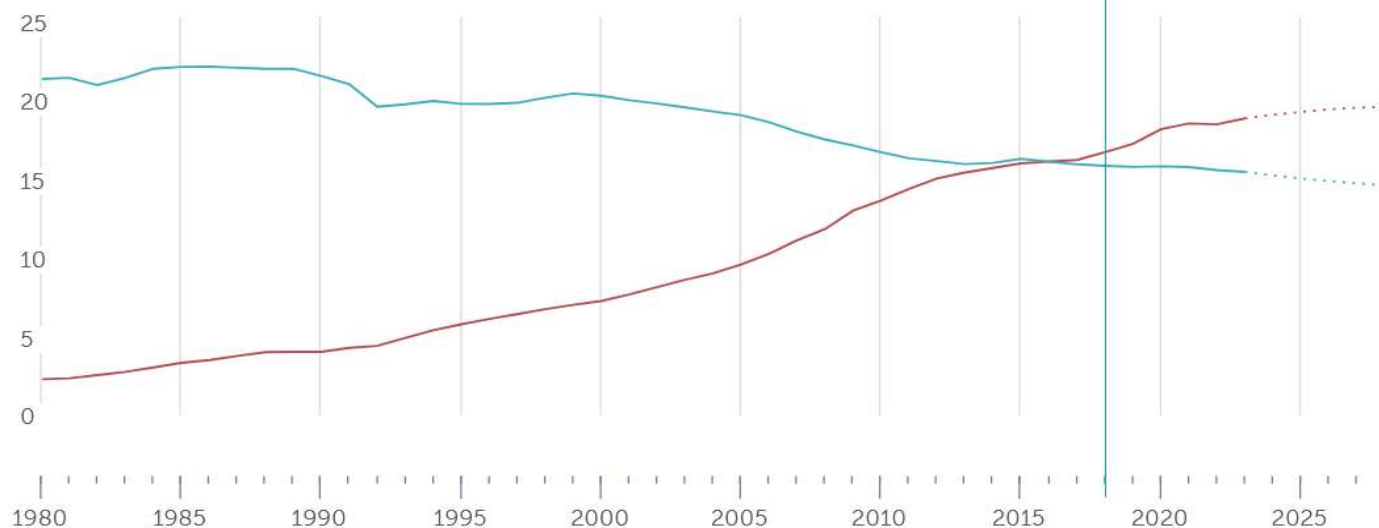
Vazba na mezinárodní obchod

- Čína dlouhodobě jako největší exportér (viz domácí kapacity, viz OBOR)
- USA dlouhodobě jako největší importér (viz nasávání importů ze zahraničí, levněji jako zdroj udržení kupní síly)
- U služeb je situace odlišná, ale současná Trumpova administrativa služby (a přebytek USA u služeb) nezohledňuje

Boj proti Číně je společný jmenovatel celé americké elity

TREND (1980-2028)

Percent of World

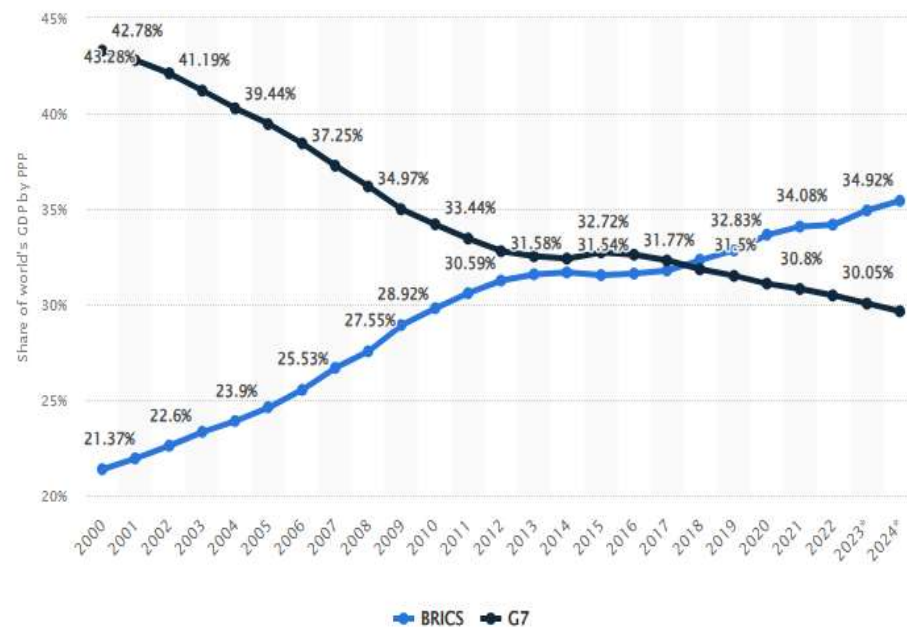
Rusko

- Narušitel systému v rámci bezpečnosti
- Nese obrovské náklady a rizika
- Zlepšující se průmyslová i technologická báze, ale zapojení do světové ekonomiky u specifických segmentů a z hlediska surovinového bohatství
- Klíčová role u zemního plynu, ropy (OPEC+), uranu, uhlí. Důležitý vývozce obilí i hnojiv. Řada dalších kovů a minerálů (nikl, hliník, měď, dřevo, diamanty...)
- Silná odolnost (ale menší efektivita)

Rusko

- Nízký dluh a dobrý manévrovací prostor vlády (devizové rezervy a suverénní fondy x snaha ukrást „zmražená“ ruská aktiva)
- Rostoucí schopnost „obcházet“ sankce a podílet se na vlastních strukturách (silný zájem na fungování BRICS)
- Ale: slabá technologická základna zejména v civilní výrobě, demografie, rozporuplné hodnocení politiky centrální banky (Nabiullina)

BRICS and G7 countries' share of the world's total gross domestic product (GDP) in purchasing power parity (PPP) from 2000 to 2024

[Additional Information](#)

© Statista 2024

[Show source](#)

DOWNLOAD

Source

- [→ Show sources information](#)
- [→ Show publisher information](#)
- [→ Use Ask Statista Research Service](#)

Release date

April 2024

Region

Worldwide

Survey time period

2000 to 2024

Supplementary notes

*Numbers are estimates.

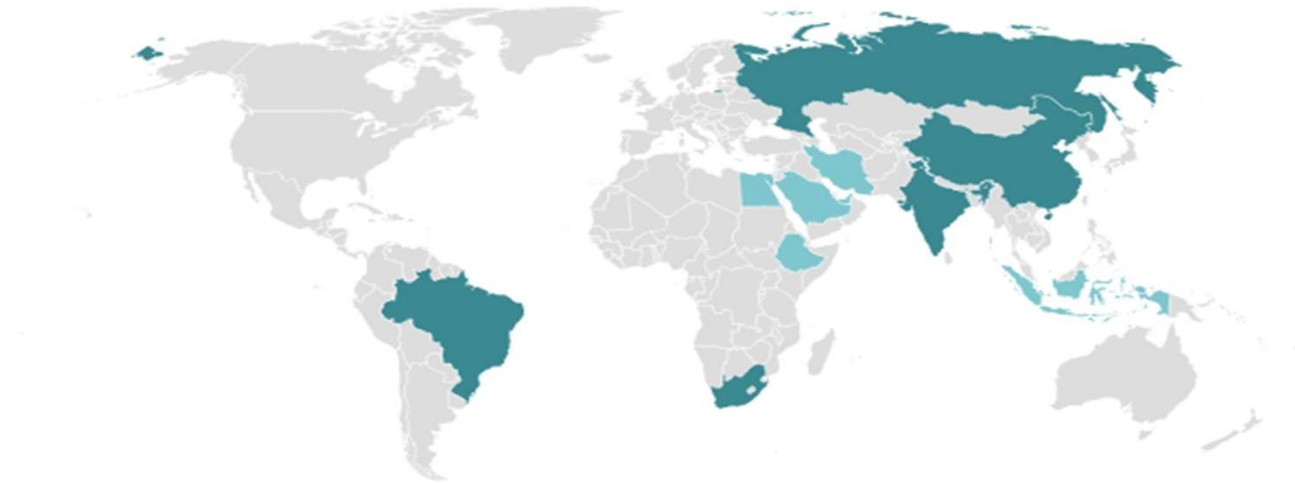
BRICS members as of 2024 are Brazil, China, India, Russia, South Africa, Iran, Egypt

BRICS

- Mnoho nejasností ohledně funkčnosti, není to oficiálně ani organizace
- Různé země mají různá očekávání, nejsilněji na spolupráci tlačí Rusko
- Větší část světové populace, surovinové bohatství, ekonomická dynamika, hledání alternativ vůči Západem dominovanému systému (boj proti neokolonialismu)
- Hledání vlastních cest rozvoje

Which Countries Belong to BRICS?

■ Original members ■ New members

Note: Saudi Arabia has reportedly accepted the invitation for membership but has not yet officially joined.

COUNCIL on
FOREIGN
RELATIONS

How BRICS Countries Compare in Population and Economy

Population, gross domestic product (GDP), and exports as a share of the world for BRICS countries as compared to the U.S. and Europe

	Population	GDP	Exports
India	18%	3%	3%
China	18%	17%	11%
Indonesia	3%	1%	1%
Brazil	3%	2%	1%
Russia	2%	2%	2%
Ethiopia	2%	0%	0%
Egypt	1%	0%	0%
Iran	1%	0%	0%
South Africa	1%	0%	0%
Saudi Arabia	0%	1%	1%
United Arab Emirates	0%	0%	1%
Europe	6%	18%	31%
United States	4%	26%	10%

Note: Data is for 2023.

Source: World Bank.

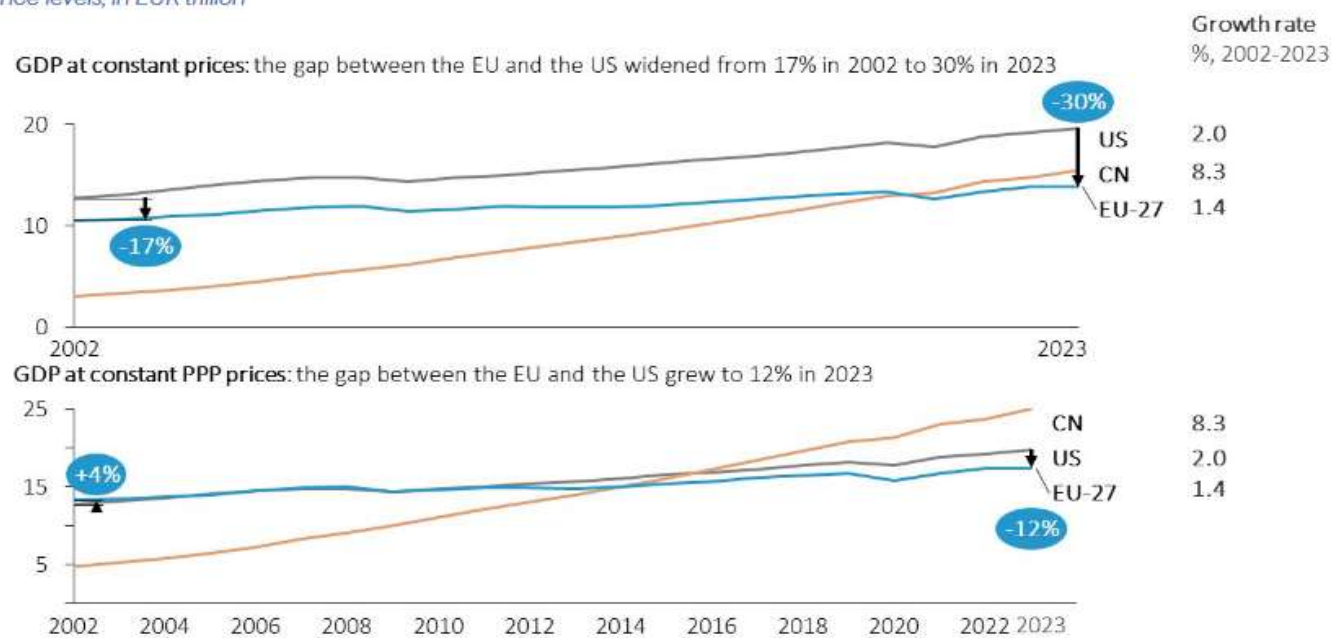
COUNCIL ON
FOREIGN
RELATIONS

EU

- Velmi jasný ústup v rámci světové ekonomiky a politiky
- Ale: značné naakumulované bohatství, síla v tradičních průmyslových odvětvích, sociální stát jako stabilizační mechanismus – vše toto ale eroduje
- Ideologická destrukce a zanedbávání silných stránek EU
- - migrace, zelená tranzice, militarizace
- - velmi slabá úroveň elit

FIGURE 3
GDP evolution

2015 reference levels, in EUR trillion

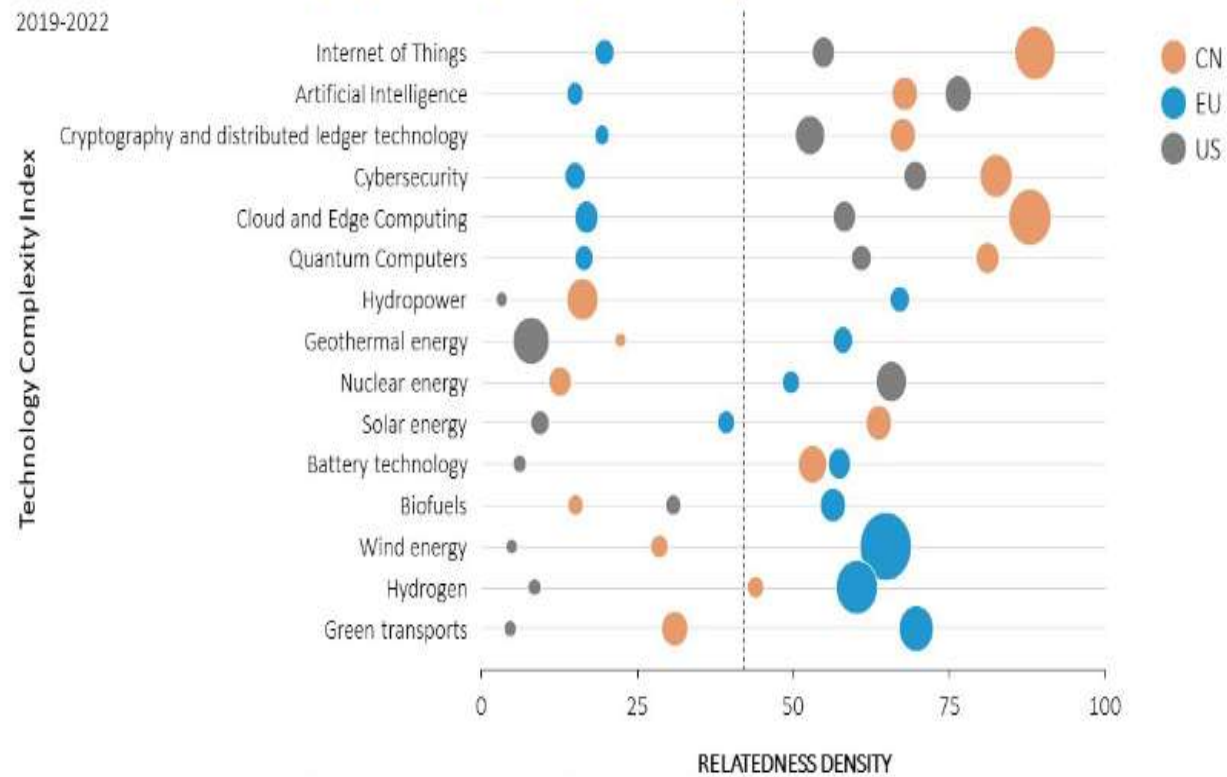

Source: OECD, 2024.

FIGURE 2

The EU's position in complex (digital and green) technologies

2019-2022

Klíčový je rozpad německého modelu a snaha nahradit ho militarizací

- Základní kontury německého modelu:
- Široká průmyslová báze, globální export, odpovídající vzdělávací soustava, nízké ceny energií (Nord Stream)
- Tento model se rozpadl a Německo těžko hledá pevnou půdu pod nohama, prolomení dluhové brzdy, zadlužování se a rozmach zbrojní výroby, otázky ohledně obnovení povinné vojenské služby

System světové ekonomiky se rapidně mění

- Globalizace je ohrožena
- Vliv Západu klesá a bude klesat i vlivem nekvalitních elit
- Efektivita je zatlačována prioritami jako je odolnost, popř. geopolitické faktory
- Mění se vše: působení korporací, role finančního systému, role nadnárodních organizací, pozice státu (zevnitř, i navenek).